

BEZPIECZEŃSTWO OSÓB LGBT W POLSCE*

Maja Galwas**

ABSTRAKT

Praca ma na celu zbadać poczucie bezpieczeństwa osób LGBT w Polsce, ustalić, jaka jest skala przemocy i mowy nienawiści stosowanej wobec osób ze społeczności LGBT w Polsce i określić, jakie należy zaproponować działania zmierzające do minimalizacji tego problemu. Niniejszy artykuł poświęciłam analizie i interpretacji wyników badań własnych, gdzie za pomocą sondażu diagnostycznego, który przeprowadziłam na osobach LGBT mieszkających w Polsce, wnioskuje, jak duża jest skala przemocy motywowanej uprzedzeniami oraz nietolerancją w Polsce, jaki jest stosunek środowiska badanych do osób LGBT oraz jakie jest poczucie bezpieczeństwa osób LGBT.

SŁOWA KLUCZOWE

bezpieczeństwo osób LGBT w Polsce, stereotypy o osobach LGBT, poczucie bezpieczeństwa osób LGBT

---

* Chcąc zachować pierwotny kształt zgłoszonych prac dyplomowych do konkursu, redakcja zdecydowała się dokonać selekcji fragmentów zgłoszonych prac oraz ograniczyć się do przeprowadzenia jedynie ich korekty językowej. Grafiki również zachowały swoją oryginalną formę.

** Maja Galwas, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie. Wydział Prawa i Administracji, Praca licencjacka napisana w Katedrze Prawa Administracyjnego i Nauk o Bezpieczeństwie pod kierunkiem dr. Andrzeja Wawrzusiszyna, Olsztyn 2021.

PRZEMOC MOTYWOWANA UPRZEDZENIAMI

Do przeprowadzenia badań skłoniła mnie obecna sytuacja osób LGBT w Polsce. Z mojego najbliższego otoczenia wiele osób LGBT skarżyło się na poczucie bezpieczeństwa w kraju. Mówili mi, że trudno jest być osobą LGBT w Polsce, że nie czują się swobodnie. Boją się chwycić chłopaka/dziewczynę za rękę podczas spaceru na zewnątrz, gdyż obawiają się krzywych spojrzeń, komentarzy lub nawet agresji. Nie powinno być tak, że 5–10% ludności kraju boi się normalnie żyć tylko dlatego, że kochają inne osoby. Do tego wszystkiego dochodzi nagonka w mediach społecznościowych, a nawet nagonka niektórych osób u władzy – przecież sam prezydent Polski, Andrzej Duda, powiedział o tym, że LGBT to „ideologia”. Wiele osób nie rozumie, że jedyne, czego chcą osoby LGBT to szacunek, tolerancja i równe prawa, tak samo jak osoby heteroseksualne. Bardzo duża część osób LGBT to jeszcze osoby młode, skłonne do impulsywności. Skutkuje to dużym wskaźnikiem samobójstw wśród takich osób. Wiele osób chce wyjechać z kraju tylko dlatego, żeby móc normalnie żyć, wziąć ślub i nie bać się pocałować swojej drugiej połówki przy innych ludziach. Według mnie państwo powinno się zająć problemem bezpieczeństwa osób LGBT w Polsce, a jak na razie skutecznie go ignoruje. Dlatego właśnie, kierując się tymi przemyśleniami a również własną ciekawością, postanowiłam przeprowadzić badanie na osobach LGBT, aby zbadać ten problem. Dzięki temu mogę opisać swoje spostrzeżenia na pewno z o wiele większą wiedzą, niż w momencie rozpoczynania przygody z realizacją tego badania.

Z moich wcześniejszych obserwacji problemu wynikało, że osoby LGBT mają ogólny problem, aby ujawnić się ze swoją orientacją. Osoby heteroseksualne nie muszą robić tak zwanego coming out. Coming out jest zawsze stresem dla osób nieheteroseksualnych, gdyż często nie wiedzą, jak zareaguje ich środowisko. Szczególnie w Polsce, kraju w którym religia katolicka odgrywa ważną rolę w życiu wielu rodzin, jest to tym trudniejsze dla takich osób. Na pytanie „Czy środowisko wie o Twojej orientacji?” najczęściej zaznaczaną odpowiedzią, bo aż 69,7% (175 osób), było „częściowo”. Może to oznaczać, że takie osoby zdecydowały się wyoutować¹ do części osób w swoim środowisku, ale nie do wszystkich. Być może boją się otworzyć na innych ludzi, a nawet na najbliższe osoby. 19,5% (49 osób) zadeklarowało się jako osoby całkowicie wyoutowane, nie ukrywające swojej orientacji. 2,8% (7 osób) odpowiedziało,

---

¹ Od redakcji: wyoutować – ujawnić swoją nieheteroseksualną orientację.

że nie są pewne, czy środowisko wie o ich orientacji. Być może nie ukrywają się z nią, ale nigdy nie zrobili oficjalnego coming outu. Takie podejście jest bardzo zdrowe i sprawia, że traktuje się inną orientację, niż heteroseksualną, jako coś normalnego. Heteroseksualne osoby nie muszą robić *coming outu*, więc osoby LGBT też wcale nie muszą. Niestety, aż 8% (20 osób) zaznaczyło, że żyje w całkowitym ukryciu i nikt nie wie o ich orientacji. Trudno sobie wyobrazić, co muszą czuć osoby, które ze strachu cały czas ukrywają się przed środowiskiem z tym, kim naprawdę są.

Wykres 1. Świadomość środowiska osób badanych na temat ich orientacji.

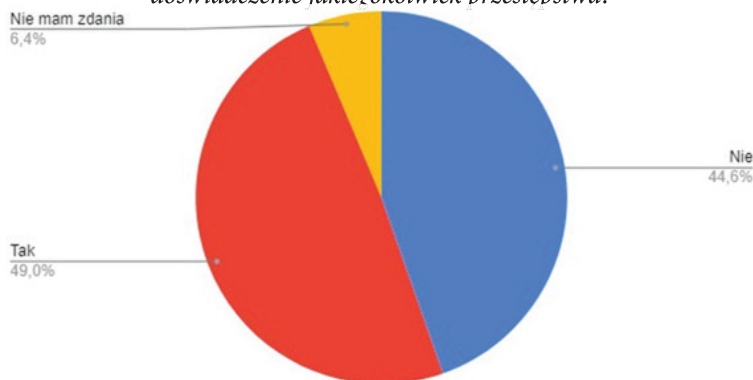

Źródło: opracowanie na podstawie wyników badań własnych.

Kolejne pytanie porusza tematykę bezpieczeństwa osób LGBT w stosunku do osób heteroseksualnych. Pytanie brzmiało „Czy według Ciebie na tle populacji ogólnej osoby LGBT są tak samo narażone na doświadczenie jakiegokolwiek przestępstwa?”. 49% (123 osoby) ankietowanych odpowiedziało, że osoby LGBT są tak samo narażone na doświadczenie jakiegokolwiek przestępstwa jak reszta populacji. 44,6% (112 osób) badanych odpowiedziało, że osoby LGBT są bardziej narażone na doświadczenie jakiegokolwiek przestępstwa, niż reszta społeczeństwa.

Wykres 2. Narażenie na przestępstwo osób LGBT na tle populacji ogólnej według badanych.

Czy według Ciebie na tle populacji ogólnej osoby LGBT+ są tak samo narażone na doświadczenie jakiegokolwiek przestępstwa?

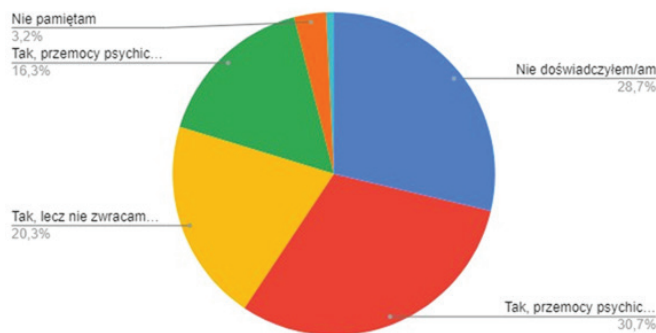

Źródło: opracowanie na podstawie wyników badań własnych.

Żeby bliżej przyjrzeć się temu problemowi należy przeanalizować wyniki badania na temat przemocy stosowanej wobec osób LGBT. Następne pytanie brzmiało „Czy doświadczyłeś/aś kiedykolwiek przemocy (fizycznej, psychicznej) motywowanej uprzedzeniami?”. Jako przemoc motywowana uprzedzeniami przyjąłam wszystkie zachowania mające na celu wyrządzenie krzywdy (psychicznej lub fizycznej) i motywowane czyjąś tożsamością płciową lub orientacją seksualną. Przyjąłam, że do przemocy zaliczają się również zachowania pasywne, takie jak uporczywe ignorowanie, odmawianie usług. W tym pytaniu tylko 28,7% ankietowanych (72 osoby) zaznaczyło, że nie doświadczyli oni nigdy przemocy motywowanej uprzedzeniami. 3,2% respondentów (8 osób) zaznaczyło, że nie pamięta, czy kiedykolwiek doświadczyli przemocy ze względu na ich orientację. 20,3% (51 osób) zaznaczyło, że doświadczyło lub doświadcza takiej przemocy, jednak stara się nie zwracać na to uwagi. Przemocy psychicznej doświadczyło aż 30,7% (77 osób). Samej przemocy fizycznej doświadczyły 2 osoby (0,8%). Natomiast przemocy fizycznej i psychicznej – 16,3% (41 osób). Jak widać, skala problemu jest ogromna. Przeprowadzając badanie na osobach heteroseksualnych wyniki na pewno nie byłyby tak szokujące. Wychodzi na to, że aż 67,7% badanych doświadczyło kiedyś przemocy motywowanej uprzedzeniami. Z tego wynika, że bardzo dużo ludzi, głównie młodych (patrzac na wiek respondentów), miało styczność z różnego rodzaju przemocą kierowaną wobec nich tylko dlatego, że kochają.

Wykres 3. Doświadczanie przemocy motywowanej uprzedzeniami przez osoby LGBT.

Czy doświadczyłeś(-aś) kiedykolwiek przemocy (fizycznej, psychicznej) motywowanej uprzedzeniami?

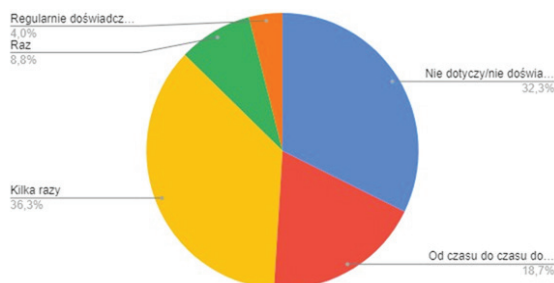

Źródło: opracowanie na podstawie wyników badań własnych.

Skala przemocy kierowanej wobec osób LGBT jest duża, jednak zbadalam jeszcze jak często ta przemoc pojawia/pojawiała się w życiu osób z tej społeczności. Na pytanie „Ile razy doświadczyłeś(-aś) przemocy motywowanej uprzedzeniami?” 36,3% (91 respondentów) odpowiedziało, że doświadczyło takiej przemocy kilka razy w swoim życiu. 18,7% (47 osób) przyznało się, że od czasu do czasu doświadcza takiej przemocy. 4% (10 osób) regularnie doświadczało lub doświadcza przemocy motywowanej uprzedzeniami. 8,8% (22 osoby) doświadczyło przemocy tylko raz w swoim życiu. Reszta respondentów nie doświadczyła żadnej przemocy ze względu na swoją inność.

Wykres 4. Częstotliwość doświadczania przemocy motywowanej uprzedzeniami przez badanych.

Ile razy doświadczyłeś(-aś) przemocy motywowanej uprzedzeniami?

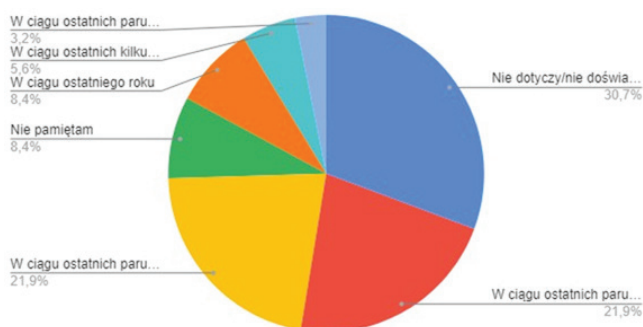

Źródło: opracowanie na podstawie wyników badań własnych.

Kiedy udało mi się ustalić, jaka jest skala przemocy motywowanej uprzedzeniami wobec osób LGBT i jaka jest jej częstotliwość, zbadałam jeszcze kiedy ostatnio respondenci doświadczyli przemocy motywowanej uprzedzeniami. Duża część osób doświadczała przemocy w ciągu ostatnich paru miesięcy – bo aż 21,9% (55 osób) i w ciągu ostatnich paru lat – dokładnie tyle samo osób. 8,4% (21 osób) doświadczyło przemocy w ciągu ostatniego roku, a w ciągu ostatnich kilku dni 5,6% (14 osób). W ciągu ostatnich parunastu/parudziesięciu lat przemocy doświadczyło 3,2% (8 osób). 8,4% (21 osób) nie pamięta, kiedy ostatnio doświadczyło takiej przemocy. 30,7% (77 osób) nie doświadczyło przemocy motywowanej uprzedzeniami.

Wykres 5. Przemoc motywowana uprzedzeniami wobec osób badanych w ostatnim czasie.

Kiedy ostatnio doświadczyłeś(-aś) przemocy motywowanej uprzedzeniami?

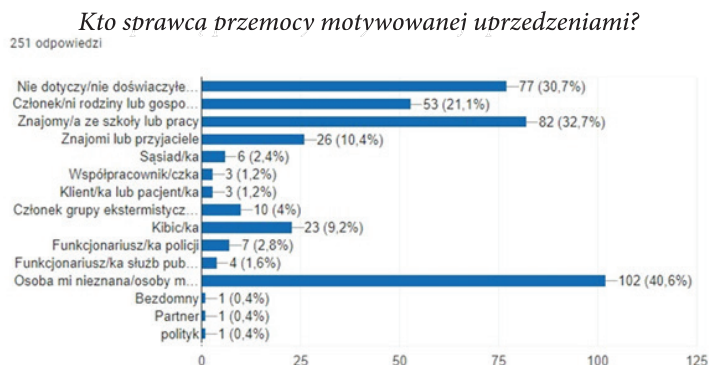

Źródło: opracowanie na podstawie wyników badań własnych.

Przemocy doświadczyło wiele osób LGBT w różnych okresach czasu, ale kto był jej sprawcą? Wyniki badań wykazały, że w większości sprawcami przemocy były osoby lub osoba nieznana ofiarom, bo aż 40,6% (102 osoby). 32,7% (82 osoby) zadeklarowało, że sprawcą był(a) znajomy/a ze szkoły lub pracy, 10,4% (26 osób), że przyjaciele lub znajomi. 21,1% (53 osoby) twierdzi, że sprawcą był członek(-kini) rodziny lub gospodarstwa domowego. Następnie mamy kibica(-kę) – 9,2% (23 osoby). Jak widać kibice, mimo że nie są zbyt liczną grupą, stanowią dość duży odsetek osób, które zastosowały przemoc wobec respondentów ankiety. Funkcjonariusze(-ki) policji zostali wskazani przez 2,8% (7 osób), a funkcjonariusze(-ki) służb publicznych przez 1,6% (4 osoby). Sprawcą przemocy motywowanej uprzedzeniami był(a) również sąsiad(ka) – 2,4% (6 osób), członek grupy

ekstremistycznej – 4% (10 osób), współpracownik(-czka) – 1,2% (3 osoby), klient(ka) lub pacjent(ka) – 1,2% (3 osoby), bezdomny – 0,4% (1 osoba), partner – 0,4% (1 osoba) oraz polityk – 0,4% (1 osoba).

Wykres 6. Sprawcy przemocy motywowanej uprzedzeniami.

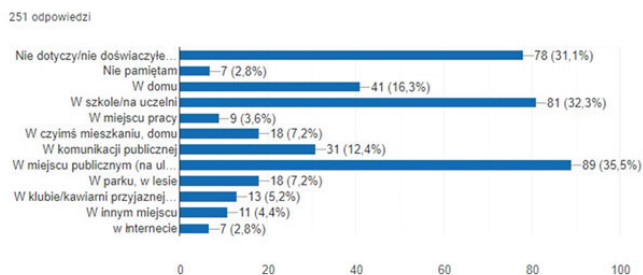

Źródło: opracowanie na podstawie wyników badań własnych.

Miejscami, w których respondenci doświadczyli przemocy motywowanej uprzedzeniami były: miejsca publiczne – 35,5% (89 osób), szkoły lub uczelnie – 32,3% (81 osób), dom – 16,3% (41 osób), komunikacja publiczna – 12,4% (31 osób), czyjeś mieszkanie/dom – 7,2% (18 osób), parki lub w lasy – 7,2% (18 osób), kluby/kawiarnie przyjazne osobom LGBT, Parada Równości – 5,2% (13 osób), miejsce pracy – 3,6% (9 osób). 2,8% (7 osób) doświadczyło przemocy motywowanej uprzedzeniami w Internecie. 7 osób (2,8) nie pamięta, gdzie doświadczyło przemocy, a 4,4% (11 osób) deklaruje, że doświadczyło przemocy w innym miejscu.

Wykres 7. Miejsce w którym osoby LGBT doświadczały przemocy motywowanej uprzedzeniami.

W jakim miejscu doświadczyłeś(-aś) przemocy motywowanej uprzedzeniami?

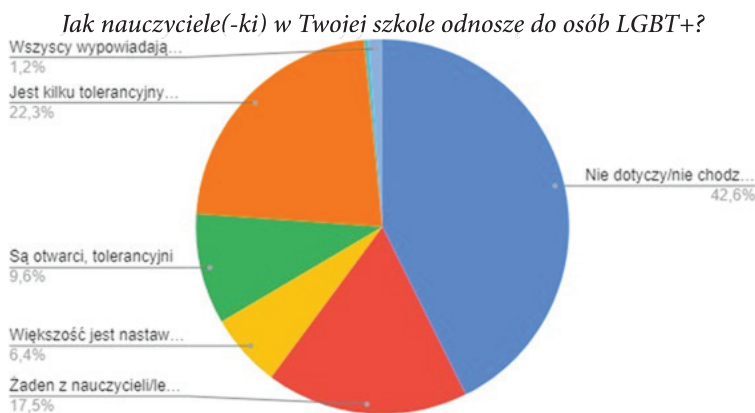
Źródło: opracowanie na podstawie wyników badań własnych.

STOSUNEK ŚRODOWISKA BADANYCH DO OSÓB LGBT

Z moich wcześniejszych rozważań wynika, że przemoc wobec osób LGBT nie objawia się tylko i wyłącznie słowną przemocą lub przemocą fizyczną, może mieć również takie objawy, jak nagminne ignorowanie, zniesławianie, nieliczenie się z drugą osobą. To jak mówi się o drugim człowieku oraz jak reaguje na niego środowisko, w którym przebywa, może mieć bardzo duży wpływ na jego samopoczucie i zdrowie psychiczne. W katolickim kraju często można spotkać osoby, które nie akceptują osób LGBT i wypowiadają się o nich negatywnie. Takie osoby przeważnie nie zdają sobie sprawy, że ktoś może ich właśnie słuchać i że to, co mówią, może mieć wpływ na drugiego człowieka. Osoby LGBT, które ukrywają się wciąż ze swoją orientacją, często muszą słuchać nieprzychylnych komentarzy na temat środowiska LGBT od osób, które nie mają o tym środowisku dobrego zdania. W sondażu zbadalam, jak ludzie z którymi respondenci mają do czynienia na co dzień odnoszą się do osób LGBT.

Na pytanie „Jak nauczyciele(-ki) w Twojej szkole odnoszą się do osób LGBT?” tylko 9,6% (24 osoby) odpowiedziało, że wszyscy nauczyciele(-ki) są otwarci i tolerancyjni. 22,3% (56 osób) odpowiedziało, że jest kilku tolerancyjnych nauczycieli(-ek). 6,4% (16 osób) przyznało, że większość nauczycieli(-ek) jest nastawionych negatywnie do osób LGBT, ale jest też paru(-e) tolerancyjnych. 1,2% (3 osoby) zaznaczyło, że wszyscy nauczyciele(-ki) wypowiadają się na temat osób LGBT negatywnie. 17,5% (44 osoby) zaznaczyło, że żaden z nauczycieli(-ek) nie porusza tego tematu. Jedna osoba (0,4%) zaznaczyła, że jest tylko kilku nietolerancyjnych nauczycieli(-ek).

Wykres 8. Odnoszenie się nauczycieli/lek w szkole badanych do osób LGBT.

Źródło: opracowanie na podstawie wyników badań własnych.

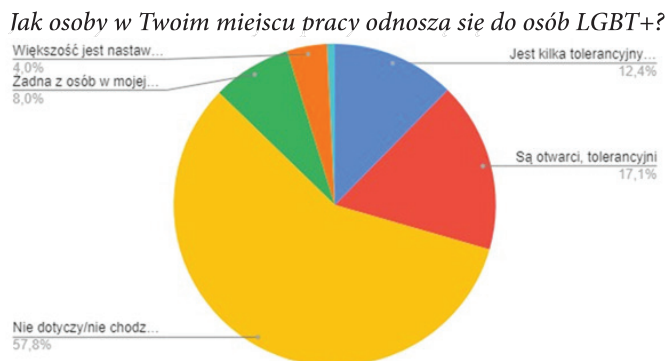
Na pytanie „Jak osoby na Twojej uczelni odnoszą się do osób LGBT?” 13,9% (35 osób) odpowiedziało, że żaden z wykładowców(-czyń) nie porusza tego tematu. 17,5% (44 osoby) przyznały, że wszyscy na uczelni są raczej otwarci i tolerancyjni. 11,2% (28 osób) zaznaczyło, że jest kilku tolerancyjnych wykładowców(-czyń). Jedna osoba (0,4%) odpowiedziała, że jest paru nietolerancyjnych wykładowców(-czyń). 4,4% (11 osób) uważa, że większość jest nastawiona negatywnie, ale są też i tolerancyjne osoby.

Wykres 9. Odnoszenie się osób na uczelni badanych do osób LGBT.

Źródło: opracowanie na podstawie wyników badań własnych.

Następne pytanie brzmiało „Jak osoby w Twoim miejscu pracy odnoszą się do osób LGBT?”. 17,1% (43 osoby) odpowiedziało, że osoby w ich miejscu pracy są otwarte i tolerancyjne. 12,4% (31 badanych) uważa, że jest kilka tolerancyjnych osób w ich pracy. 0,4% (1 osoba) zaznaczyła, że wszyscy wypowiadają się negatywnie na temat osób LGBT. 4% (10 osób) odpowiedziało, że większość jest nastawiona negatywnie, ale są i tolerancyjne osoby. 8% (20 osób) zaznaczyło, że nikt w ich pracy nie porusza tego tematu.

Wykres 10. Odnoszenie się osób z pracy badanych do osób LGBT.

Źródło: opracowanie na podstawie wyników badań własnych.

POCZUCIE BEZPIECZEŃSTWA OSÓB LGBT

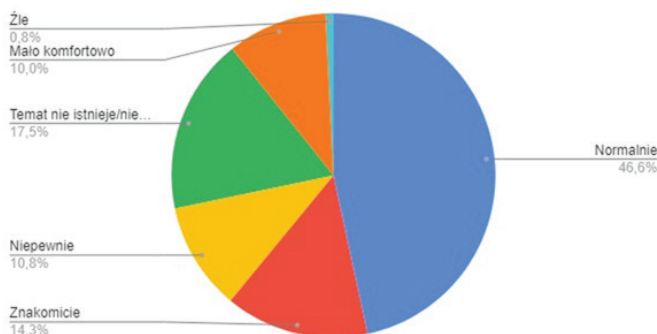
Zdanie osób, z którymi ludzie ze społeczności LGBT przebywają na co dzień, jest bardzo dla nich znaczące. Ważne jest, aby w swoim środowisku czuć się akceptowanym i bezpiecznym. Poczucie bezpieczeństwa to stan, w którym człowiek nie odczuwa żadnego zagrożenia². Jest to jedna z podstawowych potrzeb człowieka. Ważne jest, aby wszyscy obywatele czuli się w kraju bezpiecznie, więc postanowiłam zbadać, jak czują się osoby LGBT w swojej grupie osób, klasie, zespole, środowisku. Zapytałam również, jakie rozwiązania można zaproponować, aby poczucie bezpieczeństwa osób LGBT w Polsce zwiększało się.

Na pytanie „Jak się czujesz w swojej klasie/grupie/zespole odnośnie swojej orientacji?” 46,6% (117 osób) odpowiedziało, że czują się normalnie. 14,3% (36 osób) zaznaczyło, że nawet znakomicie. Niestety aż 10% (25 osób) twierdzi, że czuje się mało komfortowo, 10,8% (27 osób) – niepewnie. 0,8% (2 osoby) zaznaczyły, że czują się źle. W grupie/klasie/zespole 17,5% respondentów (44 osoby) zaznaczyło, że temat nie istnieje lub inne osoby nie wiedzą o ich orientacji.

² Słownik języka polskiego, <https://sjp.pwn.pl/sjp/bezpieczenstwo;2443939.html>, (dostęp: 24.05.2021).

Wykres 11. Samopoczucie badanych w klasie/grupie/zespole w związku z ich orientacją.

Jak czujesz się w swojej klasie/grupie/zespole odnośnie swojej orientacji?

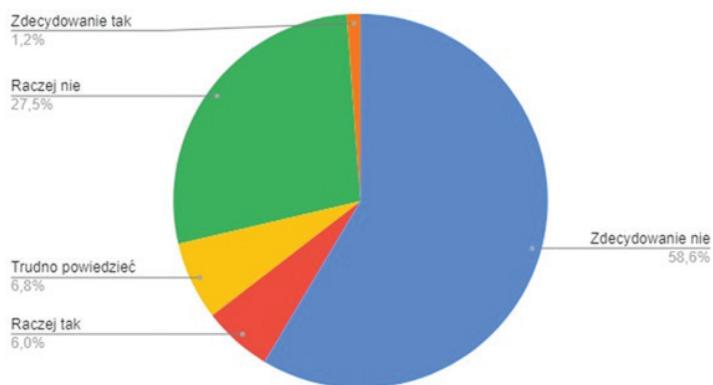

Źródło: opracowanie na podstawie wyników badań własnych.

Kolejne pytanie dotyczyło samego poczucia bezpieczeństwa respondentów w Polsce. Wyniki były szokujące. Na pytanie „Czy czujesz się bezpiecznie w Polsce jako osoba LGBT?” aż 58,6% (147 osób) wyznało, że w Polsce zdecydowanie nie czuje się bezpiecznie. 27,5% (69 osób) zaznaczyło, że raczej nie czuje się w Polsce bezpiecznie. 6,8%, czyli 17 osobom trudno było powiedzieć. 6%, czyli 15 osób) raczej czuje się w Polsce bezpiecznie. Opcję „zdecydowanie tak” zaznaczyło tylko 1,2% (3 osoby).

Wykres 12. Poczucie bezpieczeństwa badanych w Polsce.

Czy czujesz się bezpiecznie w Polsce jako osoba LGBT+?

Źródło: opracowanie na podstawie wyników badań własnych.

Na podstawie powyższych wyników można jednoznacznie stwierdzić, jak małe jest poczucie bezpieczeństwa osób LGBT w Polsce. W pierwszym pytaniu otwartym zapytałam „Czy uważasz, że bycie osobą LGBT w Polsce jest trudne? Z jakiego powodu?”. Zdecydowana większość odpowiedzi była twierdząca. Prawie wszyscy badani, bo aż 97% (245 osób), uważa, że bycie osobą LGBT w Polsce jest trudne. Respondenci skarżyli się, że nie mogą przejść przez ulicę ze swoim partnerem za rękę bez obawy o swoje zdrowie czy też bez spojrzeń obcych ludzi. Zaznaczali, że brak możliwości sformalizowania związku wzmacnia poczucie wyalienowania ze społeczeństwa polskiego. Wiele odpowiedzi mówiło o stygmatyzacji osób LGBT, która jest ciągle napędzana przez media państwowe oraz promowana pod pro-narodowościowym szyldem. Wspominali o tym, że przemoc wobec osób ze środowiska LGBT często jest ignorowana i zamiatana pod dywan przez polski rząd. Część badanych twierdziła również, że trudno jest być osobą LGBT ze względu konserwatywnych rodziców (których jest wielu), którzy źle reagują na coming out swoich podopiecznych. Dwie osoby napisały, że zostały wyrzucone przez swoich rodziców z domu po coming outie. Badani wspominali o tym, że nie są zapraszani na imprezy rodzinne z partnerem, ponieważ rodzina nie akceptuje ich związku. Badani zaznaczali, że trudność w byciu osobą LGBT jest spowodowana słabą edukacją w tym kierunku na poziomie szkolnym – w szkole mało uczy się o mniejszościach i tolerancji.

Niewyedukowani ludzie wierzą w późniejszym czasie, że LGBT to ideologia powstała po to, aby zniszczyć „normalną”, katolicką, heteroseksualną rodzinę. Wielu respondentów obwiniało rząd za trudności w byciu osobą LGBT – za brak wsparcia z jego strony i nagonkę na osoby LGBT. Pojawiały się odpowiedzi o licznych wyzwiskach z powodu orientacji badanych, nazywano ich „chorymi ludźmi”, „patologią”, „wynaturzeniem”, „pedofilami”, „zбочeńcami”, słyszały, że mają się leczyć, że mają wyjechać z kraju. Poruszająca była odpowiedź badanej osoby, która wspominała zmarłego kolegę, który popełnił samobójstwo ze względu na to, że doświadczył mowy nienawiści. Pojawiały się opinie, że bycie osobą LGBT jest trudne ze względu na mentalność starszych pokoleń, brak akceptacji inności, zago-rzałego promowania „klasycznego stylu życia” i poglądu, że jedyna słuszna moralność wypływa z katolicyzmu. Kilku badanych wspominało, że będąc osobami LGBT w Polsce czują się jak przestępcy. Jeszcze inni wspominali, że chodzą na spacer z gazem pieprzowym lub ze scyzorykiem, bo boją się o swoje życie i zdrowie. Wielu odczuwa ciągły strach przed reakcją na powiedzenie komuś o swojej orientacji. Respondenci skarżyli się, że nie mogą

być sobą, że ciągle trzeba się pilnować. Jedna badana osoba wspomniała o tym, że od kiedy w Polsce powstały strefy wolne od LGBT jego sytuacja się pogorszyła i dostała wiele gróźb od osób, które mieszkają w pobliżu. Transpłciowa osoba badana wypowiedziała się w następujący sposób: „To ciągle napięcie, czy będzie można normalnie pracować, funkcjonować i żyć po swojemu. Przez bolesne procedury sądowe muszę ryzykować moje relacje rodzinne, pozywając rodziców w sądzie, żeby prawnie zmienić dane. Jako przyszły psycholog obawiam się prowadzić zajęcia grupowe w szkołach, bo słyszę o donoszeniu do kuratorów, że to szerzenie ideologii. Do tego ludzie czasami otwarcie mi mówią, że jestem inny niż się spodziewali, bo LGBT są roszczeniowi, podstępni, chcą mordować dzieci, niszczyć obecny porządek i że w ogóle to jakieś młodzieżowe brednie. Męczące jest tłumaczenie przy kontrolach biletów, w urzędach i sądach, jak wygląda tranzycja, jakim cudem mam męski głos i jeszcze żeńskie dane”. 1,5% (4 osoby) odpowiedziało, że bycie osobą LGBT nie jest trudne, niestety nie wyjaśniły, z jakiego powodu. 0,8% (2 osoby) odpowiedziały, że nie znają odpowiedzi na pytanie.

Drugie otwarte pytanie brzmiało „Co Twoim zdaniem należy zrobić, aby osoby LGBT czuły się w Polsce bezpieczniej?”. Odpowiedzi były zróżnicowane, jednak najczęściej pojawiała się propozycja zmienienia obecnego rządu poprzez aktywne uczestniczenie młodych ludzi w wyborach. Sugerowano wprowadzenie edukacji seksualnej, uświadamianie społeczeństwa, zakładanie ośrodków dla osób LGBT, które zostały pozbawione dachu nad głową ze względu na orientację. Badani wspominali, że dużym krokiem w stronę tego, aby osoby LGBT czuły się w Polsce bezpieczniej, jest zaprzestanie nagonki na te osoby, traktowanie ich z szacunkiem i nienawoływanie do nienawiści. Wiele odpowiedzi mówiło o penalizacji przestępstw i mowy nienawiści w stosunku do osób LGBT. Badani wspominali, że należy wprowadzić ustawę chroniącą osoby LGBT przed przemocą i przede wszystkim pozwolić osobom LGBT żyć tak samo, jak osobom heteroseksualnym, to jest formalizować ich związki. Ważne dla badanych jest uświadamianie społeczeństwa, rozmowy na przykład z rodziną o osobach LGBT. Respondenci w swoich odpowiedziach cenili sobie wsparcie osób heteroseksualnych w zwiększaniu tolerancji. Pojawiały się również pesymistyczne odpowiedzi sugerujące, że niestety nie będzie już lepiej i że należy jak najszybciej wyprowadzić się z kraju, jeśli jako osoba LGBT chce się poczuć bezpiecznie. Jedna osoba badana wspomniała, że najlepszym rozwiązaniem jest: „mówić

głośno o tym, że jesteśmy i żyjemy, jesteśmy niegroźni, a czasami bywamy nawet fajni! Potrzebujemy dużej dawki pozytywnych skojarzeń, bo od lat mówiono na temat osób LGBT dużo złego.” Z drugiej strony niektórzy badani zaznaczali, że kluczem do większego bezpieczeństwa osób LGBT jest właśnie niewychylanie się, zaprzestanie Parad Równości, gdyż to pokazuje, że osoby LGBT są inne, a społeczeństwo boi się inności i jest wrogo do niej nastawione.

Proponowane przez respondentów rozwiązania odnośnie tego, jak poprawić bezpieczeństwo osób LGBT w Polsce były zróżnicowane, jednak wszyscy z nich domagają się równych praw i równego traktowania zaznaczając, że są normalnymi ludźmi, którzy chcą żyć bez strachu i to właśnie państwo powinno im zapewnić.

WNIOSKI

Zrealizowane przeze mnie badanie własne wśród grupy osób LGBT, którego narzędziem była ankieta miało na celu wykazanie poczucia bezpieczeństwa osób LGBT w Polsce.

Problemem badawczym w mojej pracy jest: jakie jest poczucie bezpieczeństwa osób ze społeczności LGBT w Polsce? Na podstawie odpowiedzi badanych udało mi się jednoznacznie stwierdzić, że poczucie bezpieczeństwa osób LGBT w Polsce jest niskie, a na pewno niższe na tle populacji ogólnej. W badaniu wzięły udział głównie osoby młode (poniżej 18 lat i w przedziale 18–30 lat) zarówno z miast, jak i wsi, podatne na opinię środowiska, wrażliwe na krytykę, wciąż rozwijające się. Wyniki są niepokojące, gdyż ci młodzi ludzie, świadomi tego, że odróżniają się od reszty społeczeństwa, często boją się być otwarci sobą. Tylko 49 na 251 badanych zadeklarowało, że otwarcie mówi o swojej orientacji. Bardzo duża ilość osób żyje w ukryciu lub wyoutowała się tylko częściowo. Bardziej optymistycznie prezentują się wyniki badania na temat poczucia bezpieczeństwa badanych w swoich klasach, grupach, zespołach. Prawie połowa z nich czuje się normalnie i komfortowo wśród osób ze swojej grupy. Myślę, że gdyby badanie wykonano 10 lat temu, te wyniki nie byłyby tak wysokie. Społeczeństwo jest coraz bardziej tolerancyjne i coraz więcej osób LGBT może się cieszyć z bycia sobą. Niestety, badani zapytani o ogólne poczucie bezpieczeństwa w Polsce określili, że nie czują się bezpiecznie. 147 na 251 badanych przyznało, że zdecydowanie nie czują się bezpiecznie w Polsce, a 69 na 251 odpowiedziało, że raczej nie czują się bezpiecznie. Na podstawie tych szokujących wyników

jednoznacznie można określić odpowiedź na wyżej wymieniony problem badawczy – poczucie bezpieczeństwa osób LGBT w Polsce jest niskie. Państwo powinno zająć się tym problemem, który dotyczy w dużej mierze młodych osób.

Na podstawie problemu głównego wystosowałam dwa problemy szczegółowe. Pierwszy z nich brzmi: jaka jest skala przemocy i mowy nienawiści stosowanej wobec osób ze społeczności LGBT? Duża część respondentów odpowiedziała w ankiecie, że osoby LGBT są na tle ogólnej populacji bardziej narażone na doświadczenie jakiegokolwiek przestępstwa. Często osoby LGBT już od samego początku odkrywania swojej orientacji lub tożsamości płciowej są na „celowniku” homofobów, a problem jest o tyle poważny, że przestępstwa wobec osób LGBT nie są w Polsce należycie ścigane i penalizowane. Z badania wynikało, że aż 67,7% respondentów doświadczyło w swoim życiu przemocy motywowanej uprzedzeniami. Gdyby przeprowadzić badanie na osobach heteroseksualnych, ten wynik na pewno byłby niższy. Większość badanych, głównie młodych ludzi, miało styczność z różnego rodzaju przemocą kierowaną wobec nich, mimo że nikogo swoim zachowaniem nie krzywdzą i w większości przypadków nie była to wcale jednorazowa przemoc. Tylko 22 osoby doświadczyły przemocy raz w swoim życiu, 91 osób kilka razy, część badanych wyznała, że doświadcza jej regularnie. Duża część badanych (55 osób) doświadczała przemocy w ciągu ostatnich paru miesięcy i w ciągu ostatnich paru lat. Może to mieć związek z obecną sytuacją w Polsce i partią rządzącą, która otwarcie sprzeciwia się osobom LGBT. W niektórych regionach przyjęto Samorządową Kartę Praw Rodzin i uznano uchwałę ustanawiającą strefy wolne od LGBT. W styczniu 2020 roku te regiony zajmowały ponad 30% obszaru Polski.

W związku z sytuacją w kraju homofobia dostała ciche przyzwolenie na swoją działalność i dyskryminacja osób LGBT zwiększyła się, a wraz z nią przemoc psychiczna i fizyczna wobec nich. Sprawcami takiej przemocy wobec osób badanych były najczęściej osoby nieznanne ofiarom, znajomi ze szkoły lub pracy, członkowie gospodarstwa domowego. Miejskami, w których dochodziło do przemocy były miejsca publiczne, szkoła i uczelnia, dom, komunikacja publiczna, czyli miejsca, które powinny być dla każdego obywatela bezpieczne. Niestety i w takich miejscach często dochodzi do przemocy. Z badań wynika, że spora część osób w szkole badanych, czyli w miejscu z którego młodzi ludzie powinni czerpać wzorce, odnosi się negatywnie do osób LGBT. Tylko 24 na 251 badanych uważa,

że wszyscy nauczyciele(-ki) w ich szkole są otwarci i tolerancyjni. Sprawa ma się lepiej na uczelniach badanych, bo tutaj już 44 na 251 badanych opowiedziało się za otwartością wszystkich wykładowców(-czyń). Wciąż jednak jest to mała liczba świadcząca o nietolerancyjności środowisk, w których młodzi ludzie powinni czuć się bezpiecznie. Podobnie ma się sprawa w miejscu pracy, 43 na 251 badanych twierdziło, że osoby w miejscu pracy są otwarte i tolerancyjne. Aby zbadać problem dokładniej badani zostali zapytani, czy bycie osobą LGBT w Polsce jest trudne i z jakiego powodu. Prawie jednoznacznie badani stwierdzili, że bycie osobą LGBT w Polsce jest trudne. Respondenci skarżyli się na skalę przemocy i mowy nienawiści, jaką codziennie doświadcza to środowisko. Na podstawie ich odpowiedzi mogą odpowiedzieć na pierwsze pytanie szczegółowe i stwierdzić, że skala przemocy i mowy nienawiści stosowanej wobec osób ze społeczności LGBT jest bardzo duża.

Drugi szczegółowy problem badawczy brzmi: Jakie należy zaproponować działania zmierzające do minimalizacji problemu? Dzięki analizie odpowiedzi badanych na pytanie „Co Twoim zdaniem należy zrobić, aby osoby LGBT czuły się w Polsce bezpieczniej?”, jednym z najlepszych rozwiązań jest wprowadzenie rzetelnej edukacji seksualnej i uświadamianie społeczeństwa na temat innych orientacji i tożsamości płciowych. Kluczem jest zapewnienie osobom LGBT tych samych praw, co osobom heteroseksualnym. Ważne jest zachęcanie ludzi, szczególnie młodych, do uczęszczania na wybory, aby w przyszłości mogła rządzić partia, która zapewni osobom LGBT większe poczucie bezpieczeństwa, na przykład możliwość sformalizowania związków, pozwalanie na organizowanie Parad Równości, ściganie i penalizacja przemocy motywowanej uprzedzeniami. W Polsce powinna powstać ustawa chroniąca osoby LGBT przed przemocą. W odpowiedziach badanych pojawiły się opinie, że osoby LGBT powinny się ukrywać ze swoją orientacją i nie wychylać się, jednak nie zgadzam się z tym, że byłoby to dobre rozwiązanie, gdyż moim zdaniem tylko zwiększyłyby to alienację osób LGBT.

Z przeprowadzonych przeze mnie badań ankietowych wysuwam następujące wnioski:

- Osoby ze społeczności LGBT nie czują się bezpiecznie w Polsce.
- Skala przemocy i mowy nienawiści wobec osób LGBT jest bardzo duża.
- Aby osoby LGBT czuły się w Polsce bezpieczniej, należy zaproponować konkretne działania zwiększające tolerancję i zmniejszające skalę przemocy wobec tej grupy.

Na podstawie przeprowadzonych badań, hipotezy badawcze postawione we wcześniejszej części pracy zostały pozytywnie zweryfikowane. Osoby LGBT nie czują się bezpiecznie w Polsce, gdyż skala przemocy i mowy nienawiści wobec nich wciąż jest bardzo duża. Mimo że społeczeństwo z upływem lat zwiększa świadomość i tolerancję, problem nadal istnieje i dotyczy wielu osób. Trzeba zaproponować konkretne działania, które zwiększałyby tolerancję i zmniejszałyby skalę przemocy wobec społeczności osób LGBT w Polsce, takie jak rzetelna edukacja seksualna czy ustawa chroniąca osoby LGBT przed przemocą. Już za długo w Polsce ignoruje się ten problem, a odsetek samobójstw i prób samobójczych wśród osób LGBT wciąż się zwiększa. Należy pamiętać, że osób LGBT w Polsce jest dużo, a w rozwiniętym kraju każdy obywatel powinien czuć się bezpiecznie i mieć równe prawa.

PODSUMOWANIE

Zwrócenie uwagi na problem bezpieczeństwa osób LGBT w Polsce nie tylko poprawi ich sytuację, ale też uświadomi i wyedukuje społeczeństwo. Przemoc psychiczna i fizyczna to często codzienność osób ze społeczności LGBT, a wiele osób nie zgłasza jej do odpowiednich organów ścigania. Już same zaakceptowanie swojej orientacji lub tożsamości płciowej jest dla części osób trudne. Ważne może okazać się wsparcie, którego potrzebują osoby LGBT. Należy dążyć do społeczeństwa, które życzliwie przyjmuje ludzi o różnych orientacjach oraz tożsamościach płciowych. Tylko przez szacunek, równość, tolerancję i godne traktowanie można zmniejszyć skalę przemocy i zwiększyć poczucie bezpieczeństwa osób LGBT w Polsce.

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA PRZEDMIOTU

- Gajewska K., Remin K., *My rodzice: pytania i odpowiedzi rodziców lesbijek, gejų i osób biseksualnych*, Warszawa 2016.
- Kampania Przeciw Homofobii, Sytuacja społeczna osób LGBT w Polsce*, Warszawa 2016.
- Kinsey A., *Sexual Behavior in the Human Male*, New York [cop. 1955].
- Kuchowicz Z., *Człowiek polskiego baroku*, Łódź 1992.
- Łepkowski W., *Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa 2013.

- Mazurczak A., Mrowicki M., Adamczewska-Stachura M., *Sytuacja prawna osób nieheteroseksualnych i transpłciowych w Polsce. Międzynarodowy standard ochrony praw człowieka osób LGBT i stan jego przestrzegania z perspektywy Rzecznika Praw Obywatelskich*, Warszawa 2019.
- Pogorzelska M., Rudnicki P., *Przecież jesteśmy! Homofobiczna przemoc w polskich szkołach – narracje gejów i lesbijek*, Kraków 2020.
- Słownik języka polskiego, <https://sjp.pwn.pl/sjp/bezpieczenstwo;2443939.html> (dostęp: 24.05.2021).
- Szlendak T., Kozłowski T., *Naga małpa przed telewizorem. Popkultura w świetle psychologii ewolucyjnej*, Warszawa 2008.
- Tazbir J., *Staropolskie dewiacje obyczajowe*, „Przegląd historyczny” 1985.
- Tomasik K., *20 lat polskiego ruchu LGBT*, „Replika” 2009.
- Tomasik K., *Homobiografie*, Warszawa 2014.
- Tuszyńska A., *Krzywicka. Długie życie gorszycielki*, Warszawa 2009.
- Warkocki B., *Trzy fale emancypacji homoseksualnej w Polsce*, „PORÓWNANIA” 2014, s. 121–132.
- Wiślicz T., *Z zagadnień obyczajowości seksualnej chłopów*, „Lud” 2004, s. 41–63.
- Wycisk J., *Homofobia jako źródło zagrożeń dla bezpieczeństwa dzieci i młodzieży w szkole*, Warszawa 2018.
- Zielińska I., *Who is afraid of sexual minorities? Homosexuals, moral panic and the exercise of social control*, “Centre for Criminological Research” 2005, s. 1–10.

AKTY PRAWNE I DOKUMENTY NORMATYWNE

- Kodeks karny Rzeszy Niemieckiej z dnia 15 maja 1871.
- Art. 32. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U.1997.78. poz. 483, tekst jednolity).
- Orzeczenie Sądu Najwyższego 7.07.2004 roku II KK 176/04. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego 11.05.2005 K 18/04.
- Orzeczenie Naczelnego Sądu Administracyjnego 25.10.2016 II GSK 866/15.
- Rada Europy, *Memorandum on the stigmatisation of LGBTI people in Poland*, Strasbourg 2020.
- World Health Organization, *World report on violence and health*, Genewa 2002.

CITE THIS ARTICLE AS

M. Galwas, *Bezpieczeństwo osób LGBT w Polsce*, „Kultura Bezpieczeństwa” 2022, nr 42, s. 109–126, DOI: 10.5604/01.3001.0015.9481